

Bibliografija

GRUPA AUTORA: Inženjersko obezbeđenje boja

(E.S. Kaliberov, V.I. Kornev, A.A. Soskov, *Inženjernoje obespečenje boja*, Voenizdat, Moskva, 1988)

Na osnovu analize ratnih iskustava i taktičkih vežbi autori razmatraju organizaciju izvršenja zadataka inženjerskog obezbeđenja savremenog boja. Ovo (drugo) izdanje dopunjeno je sadržajima koji tretiraju neke zadatke inženjerskog obezbeđenja i metodiku izvršenja odgovarajućih proračuna pomoću džepnih kalkulatora.

Rad je namenjen (kao nastavni priručnik) oficirima kopnene vojske, pitomcima i slušaocima vojnih škola.

Pored uvodnih i završnih razmatranja i priloga, sadržaji u radu su grupisani u deset glava.¹

Uvodna razmatranja se odnose na sadržaj, cilj i značaj inženjerskog obezbeđenja. Značaj inženjerskog obezbeđenja dovodi se u vezu sa novom doktrinom Varšavskog ugovora (1987) koja, po autorima, ima odbrambeni karakter, što potencira značaj ove vrste obezbeđenja, posebno u okviru odbrambenih dejstava u početnom periodu rata. U okviru ove celine znatan deo prostora posvećen je istorijskom razvoju inženjerskog obezbeđenja.

U prvoj glavi – *Razvoj teorije i prakse inženjerskog obezbeđenja boja* autori ukazuju na formiranje teorije o ovom problemu, njen sadržaj u različitim etapama razvoja sovjetskih oružanih snaga, i ističu brojne propuste i probleme iz organizacije i provođenja mera inženjerskog obezbeđenja.

Navodimo neke od njih: (1) uoči drugog svetskog rata bili su razrađeni metodi i postupci izvršenja osnovnih zadataka jedinica rodova i inženjerskih jedinica iz oblasti inženjerskog obezbeđenja. Međutim, u većini tih metoda i postupaka preovlađivao je ručni rad.² To i drugi

¹ Naslovi glava su: 1. Razvoj teorije i prakse inženjerskog obezbeđenja boja; 2. Inženjersko izviđanje neprijatelja i zemljišta; 3. Fortifikacijsko uređenje rejona, položaja i linija; 4. Izrada inženjerskih prepreka; 5. Izrada prolaza kroz prepreke, uništavanje (demontriranje) nuklearnih mina i razminiranje zemljišta; 6. Izgradnja puteva za kretanje jedinica; 7. Uređenje i održavanje prelaza preko vodenih prepreka; 8. Izvršenje inženjerskih mera maskiranja; 9. Dobijanje i pročišćavanje vode i uređenje mesta za snabdevanje vodom; 10. Organizacija inženjerskog obezbeđenja savremenog združenog boja.

² U vezi s ovim autori navode primer da su jedinice bile popunjene samo sa 10 odsto od sredstava za održavanje puteva. Ostala sredstva mehanizacije nalazila su se u fazi razvoja.

propusti imali su brojne negativne posledice koje su se ispoljile u početnom periodu rata; (2) jedinice nisu poznavale elementarna pravila iz samoukopavanja i inženjerskog uređenja položaja; (3) inženjerske prepreke su nedovoljno korišćene. Minska polja nisu bila povezana sa sistemom protivtenkovske vatre, vatre streljačkog naoružanja, artiljerije i minobacača, i postavljana su jednoobrazno i šablonski; (4) pionirske jedinice su često upotrebljavane za izvršavanje sporednih zadataka, kao nekvalifikovana radna snaga, a na štetu inženjerskog obezbeđenja boja; (5) pomoć i rukovođenje u realizaciji mera inženjerskog obezbeđenja od strane inženjerskih starešina nisu bili na potrebnom nivou; (6) načelnici inženjerskih uprava – odeljenja frontova i armija nisu učestvovali u razradi planova operacija, a štabovi frontova se na tome zadatku nisu dovoljno angažovali, niti postavljali adekvatne zadatke inženjerskim starešinama.

Na osnovu zapovesti Vrhovne komande od 28. 11. 1941. godine i drugih uputstava u ratu su vršene korekcije u provođenju mera inženjerskog obezbeđenja. Kao primer uspešno provedenih mera ovog obezbeđenja autori pokazuju i ilustraciju na primeru kurske bitke (primena inženjerskih prepreka u sistemu protivoklopne odbrane i uticaj fortifikacijskog uređenja položaja na vitalnost odbrane i smanjenje gubitaka u ljudstvu).

U posleratnom razvoju teorije inženjerskog obezbeđenja autori razlikuju dva perioda: prvi od kraja rata do 1958. godine (pojava nuklearnog oružja) i drugi od pojave nuklearnog oružja do danas.

U prvom periodu razvoj ove teorije sastojao se u uopštavanju iskustva velikog otadžbinskog rata. Razvoj teorije u drugom periodu odvijao se u promenjenim uslovima izvođenja borbenih dejstava. Težište ovoga razvoja bilo je usmereno na rešavanje problema nastalih kao posledica primene nuklearnog oružja, mada nisu zapostavljeni ni tradicionalni zadaci inženjerskog obezbeđenja boja u novonastalim uslovima.

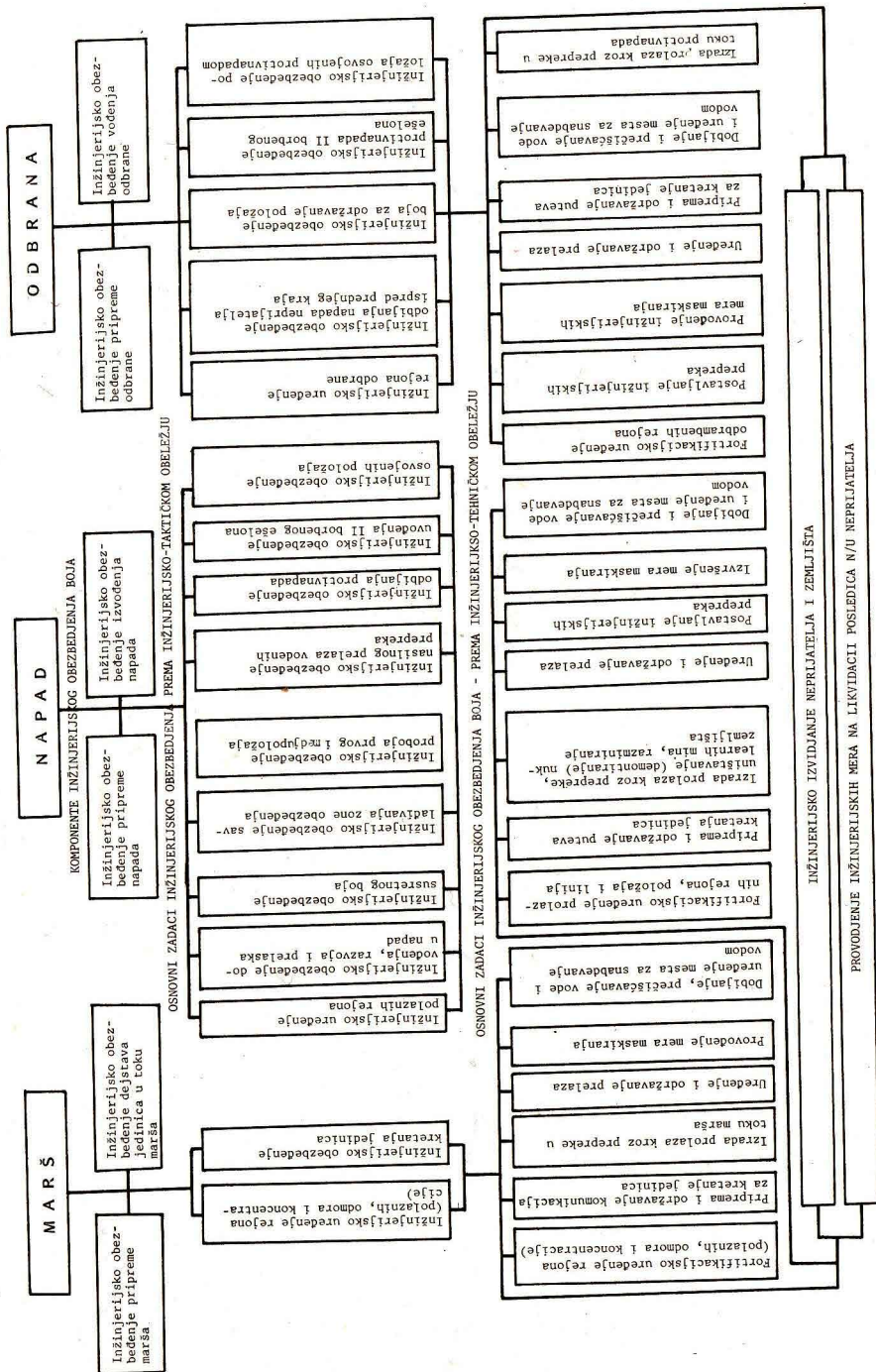
Od novih zadataka inženjerskog obezbeđenja autori ističu: izradu fortifikacijskih objekata za zaštitu jedinica od savremenih sredstava uništenja, provođenje inženjerskih mera radi otklanjanja posledica nastalih usled primene nuklearnog oružja, izrada i održavanje puteva za kretanje jedinica u uslovima masovnih ruševina i radiološke kontaminacije zemljišta.

Autori, kao mogućnost, predlažu dve vrste klasifikacije zadataka inženjerskog obezbeđenja – prema inženjersko-taktičkom i prema inženjersko-tehničkom obeležju (vidi shemu). Ipak, smatraju, svrsishodnijom drugu klasifikaciju. Na osnovu ove klasifikacije autori najavljuju razradu svih svojih razmatranja.

Svaka od inženjersko-tehničkih mera obrađene su u posebnim glavama. Pokazaćemo to na primeru – inženjerskog izviđanja neprijatelja i zemljišta (glava – 2).

Inženjersko izviđanje autori razmatraju kao sastavnu komponentu taktičkog izviđanja. Ono se organizuje sa ciljem da se prikupe podaci o neprijatelju i zemljištu u rejonu dejstava jedinica, koji su neophodni

MARŠ I VIDOVI ZDRUŽENOG TAKTIČKOG BOJA

komandantu združene taktičke jedinice za donošenje odluke, a načelniku inženjerije i starešinama inženjerskih jedinica za organizaciju inženjerskog obezbeđenja i izvršenje inženjerskih zadataka.

Dalja razmatranja autora o ovom problemu odnose se na: subjekte organizovanja, snaga i sredstava, organe inženjerskog izviđanja (inženjerske osmatračnice, stanice inženjerskog fotografisanja, inženjerske izviđačke grupe, inženjerske i izviđačke patrole), inženjersko izviđanje na maršu, napadu i odbrani.

Na sličan način obrađene su i druge inženjersko-tehničke mere.

Posebno su interesantna razmatranja koja se odnose na efikasnost fortifikacijskog uređenja rejonu i položaja. Ovde autori, primenom računarske tehnike uz odgovarajuću programsku podršku, dokazuju kvantitativnu zavisnost vitalnosti motostreljačkog bataljona od vremena (od 0 do 30 časova) uređenja rejonu odbrane. U odgovarajućem prilogu (prilog br. 6) prikazuju metod rada u izvršenju proračuna u vidu tabela prezentiraju konačne rezultate pomoću kojih dokazuju vlastite stavove.

U radu su, u okviru pete glave (izrada prolaza kroz prepreke), označena, iako ukratko, pitanja koja se odnose na uništenje (demontriranje) nuklearnih mina neprijatelja: snage i sredstva, sastav grupe za uništenje (demontriranje) nuklearne mine i njeni osnovni postupci.

U prilogu 13. dat je nomogram za proračun mogućnosti izvršenja zadataka iz oblasti inženjerskog obezbeđenja na kontaminiranom zemljištu na konkretnim primerima (izračunavanje doze ozračenja u određenom vremenu, određivanje maksimalnog vremena zadržavanja inženjerskih jedinica na kontaminiranom zemljištu, određivanje vremena ulaska jedinice na kontaminirano zemljište i određivanje zone sigurnosti pri izvođenju fortifikacijskih radova).

Razmatranja o organizaciji inženjerskog obezbeđenja savremenog združenog boja (glava deseta) čine sintezu iznetih sadržaja u prethodnim glavama. Pored opštih razmatranja u kojima se definišu obaveze komandanata i štabova u organizaciji inženjerskog obezbeđenja, autori ovde izlažu organizacijski proces rada komande i štaba na: prikupljanju inženjerskih podataka o neprijatelju i zemljištu, proceni situacije (sa ovog aspekta) i donošenju odluke u različitim uslovima (u napadu, pri nasilnom prelasku reke, odbrani, maršu), prenošenju zadataka na potčinjene, organizaciji sadejstva i ostvarenju kontrole.

Drugi deo razmatranja iz ove glave odnosi se na rad načelnika inženjerije u procesu organizacije inženjerskog obezbeđenja. U okviru ovoga rada autori ukazuju i razmatraju sledeće aktivnosti: proces donošenja odluke za organizaciju inženjerskog obezbeđenja i njeno referisanje opštevojnom komandantu (shvatanje zadatka, procena situacije, izdavanje pripremnih naređenja, donošenje odluke i njen sadržaj); učešće u rekognosciranju, koje organizuje i provodi opštevojni komandant; planiranje mera inženjerskog obezbeđenja i prenošenje zadataka na potčinjene;

– rukovođenje i komandovanje inženjerskim jedinicama i kontrola izvršenja zadataka u pripremi i u toku borbenih dejstava; organizacija

inženjersko-tehničkog obezbeđenja; dostavljanje izvrštaja o inženjerskom obezbeđenju boja.

U zaključnim razmatranjima autori, između ostalog, ističu značaj umešnog rukovođenja od strane komandanta i štabova i uporan i aktivan rad načelnika inženjerije i starešina inženjerskih jedinica, kao neposrednih organizatora ovog vida obezbeđenja borbenih dejstava.

Autori su šematski prikazali klasifikaciju zadataka inženjerskog obezbeđenja boja (vidi shemu) i opredelili se za razradu osnovnih zadataka inženjerskog obezbeđenja boja – prema inženjersko-tehničkom obeležju.

Struktura rada i razrada pojedinih sadržaja proizlaze iz navedene tabele. Otuda ova tabela predstavlja svojevrsan vodič za čitaoca. Čitalac to s pravom i očekuje. Međutim, ovde se autorima može staviti i određena zamerka. Tako, kada se uporede elementi tabele, na primer, inženjersko izviđanje neprijatelja i zemljišta i provođenje inženjerskih mera na likvidaciji posledica nuklearnih udara neprijatelja, sa odgovarajućim delovima teksta, onda se zapaža da je prvi zadatak znatno potpunije obrađen. U obradi drugog zadatka (provođenje inženjerskih mera na likvidaciji posledica nuklearnih udara neprijatelja) autori nisu postupili na isti način, tj. ovaj zadatak nije eksplicitno obrađen kao prethodni, bez obzira što ovaj zadatak nije manje značajan od prethodnog.

U tabeli se uočava i logička nesaglasnost između sadržaja naslova (*Marš i vidovi združenog taktičkog boja*), u kome se marš razmatra kao poseban kontinuum u oružanoj borbi, i inženjerskog obezbeđenja združenog boja koji obuhvata i inženjersko obezbeđenje marša.

Poseban značaj u radu ima deseta glava – *Organizacija inženjerskog obezbeđenja savremenog združenog boja*. Ona je interesantna i za rukovodilački rad starešina inženjerije i za rukovodilački rad starešina komandno-štabnog profila u celini.

Znatan deo teksta rada odnosi se na razmatranje rada načelnika inženjerije. Osnovni deo teksta rada je ilustrovan velikim brojem priloga. Za očekivati je bilo da rad ima određeni broj priloga koji će ilustrovati rad načelnika inženjerije. Takve vrste priloga u radu čitalac ne nalazi.³ Čitalac ovde ima priliku da se upozna sa sadržajem korisnih priloga (usmena borbena zapovest komandira pionirske čete za izviđanje osmatranjem; dnevnik osmatranja inženjersko-osmatračke stanice; karton inženjerskog izviđanja mesta za mostovski prelaz; osnovne karakteristike inženjerskih objekata; usmena borbena zapovest komandira pionirske čete za postavljanje minskog polja ispred prednjeg kraja odbrane, za izradu prepreka na putnom pravcu i za izradu prolaza u minskim poljima ispred prednjeg kraja odbrane; formalizovani sadržaj borbenog izveštaja komandira pionirske čete itd.), međutim, ovi prilozi ilustruju rad starešina inženjerskih jedinica, ali ne i rad načelnika inženjerije.

³ U radu je izložena šema rada divizijskog inženjera na organizaciji inženjerskog obezbeđenja boja u toku velikog otadžbinskog rata (prilog 1). Prilog sadrži i neke elemente koji i u savremenim uslovima imaju odgovarajući značaj. Međutim, čitalac bi imao više koristi od priloga koji prezentira rad načelnika inženjerije komande divizije ili divizijskog inženjera u savremenim uslovima.

U radu je pokazano korišćenje matematičkih metoda (između ostalog i verovatnoća u određivanju efikasnosti minskog polja) i računarskih sredstava (*Elektronika BZ-34*, *Elektronika MR-54*) uz određenu programsku podršku, tj. programe za konkretno računarsko sredstvo. Takvi programi su veoma specijalizovani i daju optimalne rezultate u radu na konkretnom računarskom sredstvu. Međutim, njihova osnovna slabost je što nisu univerzalni (promenom računarskog sredstva, potrebno je raditi novi program).

Autori se dosta kritički odnose prema savremenoj praksi, mada to čine na posredan način, tj. kritikuju savremenost preko kritike prošlosti. Ilustrativan je primer (str. 269–270) koji ukazuje na nekordiniran rad između organa opštevojnog izviđanja i organa inženjerije, sa krupnim negativnim posledicama. Ovakav (nekoordiniran) rad može da se ispolji i u savremenim uslovima i sa sličnim ili težim posledicama.

Bez obzira na navedene nedostatke, rad *Inženjerijsko obezbeđenje boja* predstavlja solidno osmišljeno i znalački razrađeno delo. Sadržaji rada mogu, uz kritički prilaz, korisno poslužiti i našem čitaocu.

D. Čačić